

Kazatel: Josef Hurta

Čtení: J 4, 1 – 18

Text: J 4, 19 – 26 *Žena mu řekla: "Pane, vidím, že jsi prorok. Naši předkové uctívali Boha na této hoře, ale vy říkáte, že místo, na němž má být Bůh uctíván, je v Jeruzalémě!" Ježíš jí odpoví: "Věř mi, ženo, že přichází hodina, kdy nebudete ctít Otce ani na této hoře ani v Jeruzalémě. Vy uctíváte, co neznáte; my uctíváme, co známe, neboť spása je ze Židů. Ale přichází hodina, ano již je tu, kdy ti, kteří Boha opravdově ctí, budou ho uctívat v Duchu a v pravdě. A Otec si přeje, aby ho lidé takto ctíli. Bůh je Duch a ti, kdo ho uctívají, mají tak činit v Duchu a v pravdě." Žena mu řekla: "Vím, že přichází Mesiáš, zvaný Kristus. Ten až přijde, oznámí nám všechno." Ježíš jí řekl: "Já jsem to – ten, který k tobě mluví."*

Samařská žena se setkává s Ježíšem u Jákobovy studny. Jde o setkání nečekané. Žena si vybrala polední horko v naději, že nikoho u studny nepotká, zvláště ne někoho zbožného, protože právě ona nežije moc spořádaným životem. Své soukromí si chrání a o setkávání s lidmi moc nestojí. A už vůbec nepočítá s tím, že by přitom narazila na něco oslovujícího, či dokonce, že ji někdo sám osloví. Jenže u studny natrefí na Ježíše.

Následuje rozhovor, který se od počáteční lehké konverzace stočí až na zcela hlubokou osobní rovinu. Žena poznává, že Ježíš má pronikavý vhled do jejího života a řekne mu: „Ty jsi úplný prorok!“

Aby se vyhnula dalším odhalením svého soukromí, převádí řeč na obecnou náboženskou rovinu. Tak jak to děláme, kdy zjistíme, že jsme o sobě prozradili víc, než jsme chtěli. A tak ukáže rukou na protější horu Gerizím a vyrukuje s otázkou: „Naši předkové uctívali Boha na této hoře, ale vy říkáte, že místo, na němž má být Bůh uctíván, je v Jeruzalémě!“ To je podobné, jako když evangelíci a katolíci začnou vytahovat staré spory a vypočítávat dogmatické rozdíly. Tato žena navíc reprezentuje ten typ věřících, kteří už vlastní víru ani neprožívají a rozdíly ve vyznáních nerozumí. Jen se odvolávají na své předky, že třeba babička ještě chodila do kostela nebo že dědeček byl taky pokřtěný. V životě Samařanky jsou otázky víry zjevně pouze teoretické, protože na její problematiku osobní život nemá víra téměř žádný vliv. Ale pro Ježíše jsou otázky víry naprosto vždycky osobní a pro život zcela zásadní. Ježíš i při nezávazném hovoru vtahuje člověka do pozice, kdy musíme přemýšlet sami o sobě. Potkat se s Ježíšem, třeba u study Božího slova v nedělním kázání, znamená opustit rovinu obecných i když třeba zajímavých informací, názorů a pohledů, a začít přemýšlet o svém vlastním životě a o svém vztahu s Bohem.

Tedy znovu: žena mluví s Ježíšem o náboženských tradicích. O tom, co je na očích a co je každému zjevné – jak je to s těmi horami, rituály a způsoby uctívání. Zcela typický rozhovor, jako když se někdo potká s farářem: „Jak to, že se můžete ženit, proč neuznáváte Marii a proč nemáte v kostele sochy.“ Co na to říct, když vím, že o to přece ve víře nejde a chci mluvit o tom, co je víra doopravdy? Ježíš chce také mluvit se samařskou ženou o tom, co je podstatné. Sice ji neodbude, že prý klade zbytečné otázky, ale ani nerozvíjí zbytečnou diskusi na toto téma. Řekne jen: „Vy uctíváte, co neznáte; my uctíváme, co známe, neboť spása je ze Židů.“ Sloveso „znát“ tu lze přeložit také jako „vědět“ nebo „rozumět“. Pro naše pochopení si Ježíšovu odpověď parafrázujeme: Vy, polopohané občas také chodíte do kostela, ale vlastně nevíte proč. Těm obřadům moc nerozumíte. Je potřeba trochu znát liturgii, vědět, co znamená symbolika rituálu, rozumět věrouce. My, věřící to už známe, protože jsme v tom vyrostli. Ale ani to nám nezaručuje, že uctíváme Boha opravdově. „Věř mi, ženo,“ říká Ježíš, „že přichází hodina, kdy na tom nebude záležet. Kdy nebudete ctít Otce ani na této hoře ani v Jeruzalémě.“ Přichází čas, kdy to bude úplně jedno, jestli je to na hoře Gerizím, nebo v Jeruzalémě, nebo kdekoliv jinde. Přichází hodina, ano již je tu, kdy ti, kteří Boha opravdově ctí, budou ho uctívat v Duchu a v pravdě.

Co znamená ono „v Duchu a v pravdě“? Tento obrat je především opakem jakéhokoliv formalismu. Zbožnost, která úzkostlivě bazíruje na konkrétním místě, způsobu a formě může být paradoxně známkou docela povrchního přístupu k víře. Jde tu o podobný protiklad, jako mezi literou a duchem zákona. Formální dodržování předpisů může být naprosto přesné a striktní, a přesto se může zcela minout se záměrem zákonodárce. I uctívání Hospodina přesně zachovávající zažité

zvyklosti může být povrchní, když nejde od srdce. A naopak uctívání porušující všechny konvence ještě není zárukou upřímnosti.

Co dále znamená ono „v Duchu a v pravdě“? V Písmu je duch dechem života. Bez dechu nelze žít. Uctívat Boha v Duchu znamená uctívat jej svým životem. Svým myšlením, slovy i skutky. A přitom v pravdě – to znamená opravdově, upřímně, poctivě.

Uctívat Boha „v Duchu a v pravdě“ znamená dále, že k opravdovému uctívání Boha nás vede Boží Duch. Jsme-li naplněni Duchem svatým, projeví se to i tím, že začneme ve svém životě uctívat Boha. Že mu začneme prokazovat čest. A že poznáme, že tak je to správné. Že to je to, co máme v životě dělat. Apoštol Pavel píše kolosským křesťanům: „s vděčností v srdci oslavujte Boha žalmy, chválami a zpěvem, jak vám dává Duch.“

A nakonec „uctívání v Duchu a v pravdě“ boří všechny přehrady, které si lidé nastavili svými náboženskými konstrukcemi a škatulkami. Takovými, jako třeba, že se má Bůh uctívat na jen na tom a tom „správném“ místě, třeba na hoře Gerizím nebo v Jeruzalémě. Nebo v tom a tom kostele. Nebo v té a té církvi. Ježíš říká: Přijde doba, kdy to bude jedno. Kdy na tom nebude záležet.

Bůh je Duch, který je všude. Duch je jako vítr. Nevíš odkud přichází a kam směřuje. A ti, kdo ho uctívají, mají tak činit v Duchu a v pravdě. Kdekoliv a kdykoliv. Svobodně a upřímně. Neformálně a vážně. Ctít jej celým svým životem. Opravdově, autenticky, přesvědčivě. Všude a ve všem. Vždyť nebeský Otec si přeje, aby ho lidé právě takto(!) ctili.

Samařská žena to všechno ještě nepobírá. Je toho na ni příliš. „Víš jen, že přichází Mesiáš, zvaný Kristus. Ten až přijde, oznámí nám všechno.“ Ale Ježíš jí řekne: „Už na nic nečekej. Já jsem to – ten, který k tobě mluvím.“ A touto větou se obrací i na nás. Jestliže to k tobě mluvím, jestliže tě to oslovuje, tak už na nic nečekej a žij to ve svém životě. Někdy je těžké rozhodnout se naplno pro nějakou myšlenku a bojíme se do toho jít. A říkáme si alibisticky podobně jako ta žena: „Ano, jednou se dozvíme, jak to bylo doopravdy! Pravdu zjistíme až jednou.“ Ale Ježíš říká: „Já jsem to – ten, který k tobě mluvím. Já jsem ta cesta, pravda i život.“

Když se setkáš s Ježíšem, který tě zastaví a osloví, který ti ukáže tvůj život v pravém světle, který ti jako prorok dá nový vhled do tvého života, tak to není žádná iluze. Žádný sen. Je to něco pravého. Opravdového. Ten Ježíšův pronikavý a pravdivý pohled na tvůj život je něco, podle čeho se dá v životě orientovat. Podle čeho lze směřovat svůj život. A co následně tvůj život naplní vděčným uctíváním nebeského Otce v Duchu a v pravdě.

Modlitba: *Pane Ježíši Kryste, ty o mě víš všechno. Ty znáš mé životní problémy. Děkuji ti, že mi zasahuješ do života. Že tě smím potkávat na své cestě a že mě oslovuješ. Dej, ať se rozhodnu přijmout z tvé ruky život naplněný úctou k Bohu, život z Ducha a pravdy. Amen.*

Přímlovná modlitba: *Pane Ježíši Kryste, ty stojíš na cestě, kolem tebe procházejí lidé a tvé slovo je jim studnou vody živé. Prosíme tě, oslov ty, kdo se s tebou setkají. Pravidelné účastníky boboslužeb i náhodné kolemjdoucí. Lidí, dychtivě očekávající na tvé slovo, i ty, kteří od tebe nic nečekají. Prosíme za lidi, kterým se nevyvedl život, kteří si s ním nedovedou poradit, za lidi, kteří rezignovali na ideály, za lidi životem zklamané. Prosíme za lidi opovrhované, opomíjené, smutné a zoufalé. Prosíme za bezdomovce, za lidi závislé, za svobodné matky, za rozvedené rodiče, za opuštěné děti, za hazardní hráče, za nezaměstnané, za vězně. Prosíme za nemocné, za lidi v nemocnicích a ústavech, za lidi s postižením. Prosíme za umírající. Tobě, Pane, všechny svěřujeme, protože jsi milosrdný. Nevidíme do Božích záměrů, ale věříme v dobrou Boží vůli a lásku.*